

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 3g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

CHIȘINĂU

19 ianuarie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 4 ianuarie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 ianuarie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a cuvintelor „*condițiile*” și „*cazurile*” din articolul 1, precum și a dispozițiilor articolelor 3 și 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ridicată de către Nicolae Daniliuc, parte în dosarul nr. 2-4487/16, pendinte la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 4 ianuarie 2017 de către judecătorul Aliona Danilov, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 12 august 2016, Nicolae Daniliuc a depus la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, o cerere de chemare în judecată împotriva Guvernului, Procuraturii Generale, Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor privind repararea prejudiciului material și moral, cauzat prin erorile săvârșite în procesul penal de către procurori și instanțele de judecată.

4. În motivarea acțiunii a menționat că, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2016 și încheierea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, din 21 martie 2016, emise în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală, a fost respinsă, ca nefondată, plângerea sa împotriva ordonanței procurorului cu privire la refuzul de a porni urmărirea penală pe faptul pretinselor acțiuni ilegale ale factorilor de decizie ai SRL „AVRI”, din lipsa elementelor infracțiunii.

5. În cadrul ședinței de judecată, Nicolae Daniliuc a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a cuvintelor „condițiile” și „cazurile” din articolul 1, precum și a dispozițiilor articolelor 3 și 6 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

6. Prin încheierea din 20 decembrie 2016, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (M.O., 1998, nr.50-51, art. 359) sunt următoarele:

Articolul 1

„Prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează **cazurile**, modul și **condițiile** de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.”

Articolul 3

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a stampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.”

Articolul 6

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde, în esență, că impunerea unor condiții și cazuri prin dispozițiile legale criticate fac imposibilă, în anumite cazuri, repararea prejudiciului material și moral, cauzat prin erorile săvârșite în procesul penal de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.

10. Autorul excepției susține că legiuitorul, pornind de la prevederile art. 53 alin. (2) din Constituție, urma să stabilească prin lege numai modul de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale de către organele de urmărire penală, procuratură și instanțele judecătorești, și nu trebuia să prevadă anumite condiții și cazuri abuzive, când persoanele fizice și juridice pot solicita repararea prejudiciului moral și material. Or, în opinia sa, din sensul art. 53 alin. (2) reiese că statul răspunde pentru toate erorile săvârșite de organele de anchetă și instanțele judecătorești, indiferent de circumstanțe.

11. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, normele contestate sunt contrare dispozițiilor articolului 53 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin

acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către Nicolae Daniliuc, parte în dosarul nr. 2-4487/16, aflat pe rolul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Deși instanța de judecată a sesizat instanța de contencios constituțional asupra articolelor 1, 3 și 6 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, din analiza motivării excepției, Curtea constată că autorul acesteia se referă doar la cuvintele „condițiile” și „cazurile” din art.1, precum și art. 3 și 6 din legea menționată.

16. Curtea menționează că autorul excepției pretinde că textele de lege criticate sunt contrare dispozițiilor articolului 53 alin. (2) din Constituție.

17. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit.g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată. Astfel, excepția de neconstituționalitate, fiind un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale, **poate fi ridicată doar ca un incident în cadrul examinării acțiunii principale. Prin urmare, norma contestată urmează să fie aplicată la soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată.**

18. Totodată, Curtea subliniază că, potrivit art. 24 alin. (2) și alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată, să cuprindă obiectul și împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele, să expună normele legale și argumentele, care demonstrează că prevederea contestată contravine Constituției, precum și legătura cauzală directă între norma contestată și argumentele invocate.

19. În speță, Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a cuvintelor „condițiile” și „cazurile” din art.1, precum și a art. 3 și 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 **a fost ridicată într-o cauză civilă având ca obiect soluționarea unei acțiuni, întemeiată exclusiv pe dispozițiile art. 53 alin. (2) din Constituție**, prin care s-a solicitat repararea prejudiciului material și moral, ca urmare a unor presupuse erori judiciare comise de către instanțele judecătorești la examinarea plângerii sale împotriva ordonanței procurorului cu privire la refuzul de a porni urmărirea penală. Totodată, în motivarea ridicării excepției de neconstituționalitate, autorul sesizării a invocat circumstanțele de fapt ale unei alte cauze, care nu are legătură cauzală cu prezenta speță.

20. În acest context, Curtea relevă că este competentă să decidă asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea unei legi, **care are legătură cu soluționarea cauzei.** Pe de altă parte, instanța de judecată are obligația de a verifica

dacă excepția întrunește condițiile necesare pentru a sesiza Curtea Constituțională, printre care și aceea ca excepția să aibă legătură cu soluționarea fondului cauzei (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, paragraful 82).

21. Având în vedere cele de mai sus, Curtea reține că, atunci când obiectul exclusiv al acțiunii principale deduse instanței de judecată este constatarea unui drept pretins prin invocarea neconstituționalității unei legi *in abstracto*, excepția de neconstituționalitate este transformată într-o veritabilă *actio popularis*, pierzându-și astfel natura sa de excepție, înțeleasă ca un mijloc de apărare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecății.

22. De altfel, autorul nu formulează o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci pretinde, *de facto*, excluderea din sfera de aplicare a Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 a cazurilor și condițiilor în care prejudiciul moral și material este reparabil, astfel încât dispozițiile legii în cauză să prevadă dreptul la repararea de către stat a prejudiciului pentru toate erorile săvârșite de către organele de anchetă și instanțele judecătorești. Or, o asemenea solicitare nu intră în competența de soluționare a instanței de contencios constituțional.

23. În contextul celor menționate, Curtea reține că excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (1) și (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) și e) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a cuvintelor „*condițiile*” și „*cazurile*” din articolul 1, precum și a articolelor 3 și 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ridicată de către Nicolae Daniliuc, parte în dosarul nr. 2-4487/16, pendinte la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 19 ianuarie 2017

DCC nr. 10

Dosarul nr. 3g/2017